

KAKO ZA BRANJE NAVDUŠITI SLABŠE BRALCE

Andreja Drolc, univ. dipl. socialna pedagoginja,
OŠ Braslovče

Branje je nujno potrebno za uspešno šolanje, uspešno in ustvarjalno poklicno pot ter splošno zadovoljstvo v življenju. Slabši bralci so torej prikrajšani. Ker je pomen branja tako širok, je nujno iskanje načinov, kako pritegniti h knjigi tiste najmanj navdušene.

V prispevku je predstavljena interesna dejavnost Bralni klub, ki je namenjena slabšim bralcem ob koncu 1. triletja OŠ. S tovrstno dejavnostjo želim s pomočjo različnih zanimivih in zabavnih aktivnosti, ki so kakorkoli povezane z branjem, za branje navdušiti mlajše bralce, ki sicer branja ne marajo. Sprva mukotrpne vaje branja se spremenijo v prijetno doživetje s knjigo.

UVOD

V zadnjem času otroci berejo čedalje manj. Vse več je učencev, ki branja, predvsem branja knjig ne marajo in berejo slabo. Kot socialna pedagoginja se dnevno srečujem z otroki s posebnimi potrebami, pri katerih so bralne težave še bolj opazne. Z interesno dejavnostjo Bralni klub sem želela za branje in knjige navdušiti predvsem učence, ki imajo odpor do knjig in prebiranja le-teh.

Praktične ideje, kako pristopiti k slabšim bralcem, so uporabne pri vseh predmetih osnovne šole. Navdušile bodo tudi boljše bralce, hkrati lahko z njimi popestrimo pouk, da bo učenje bolj zabavno.

BRANJE, POMEN BRANJA

»Biti navdušen za branje in biti reden bralec je večja prednost kot imeti visoko izobražene starše z dobro službo,«

so besede angleške strokovnjakinje Julie Strong (2006).

V celoti se strinjam z njenimi tezami: »Če bi vsak otrok rad bral, bi bolj samozavestno govoril, izboljšal besedišče, razširil izkušnje in razumevanje, lažje razvil interese, razvil domišljijo,

izboljšal pisanje, bil sposoben samostojnega učenja, izboljšal mišljenje, izboljšal medpredmetne dosežke« (Strong 2006) ... pa še marsikaj bi se našlo.

Osnovno orodje, ki ga potrebujemo za učenje, je vsekakor branje. Brez branja, pa najsibo knjig, spleta, revij, navodil ... ne gre. Branje nam omogoča pot do celotnega človeškega znanja.

Branje za marsikaterega učenca pomeni zapleteno razbiranje in težko razumevanje prebranega. Pri branju je potrebnih kup zaznavnih, čustve-

nih in miselnih procesov.

Ozbič idr. (2013) so ugotovili, da so za razvoj pismenosti potrebne sposobnosti in veščine, ki se porajajo že v predšolskem obdobju. Poleg posrednega stika s pisano in brano besedo obsegajo pozornost, metaliterarne in metajezikovne sposobnosti, jezikovno razumevanje in izražanje, pragmatične vidike uporabe jezika, funkcionalnost gledanja in še drugo.

Sama menim, da je pri razvoju cele vrste veščin, ki jih otrok potrebuje za šolsko uspešnost, bistvenega pomena otrokovo domače okolje. Če doma ni knjig, kakršnihkoli, če starši ne berejo, bo otrok knjigo težko vzljubil. Če otroci ne dobijo pozitivnega zgleda

Udeleženci Bralnega kluba

doma, sta edina možnost le vrtec in osnovna šola.

Po besedah Košak Babuder (2013) »na bralno učinkovitost pomembno vplivajo vključenost staršev in njihovo spodbujanje otrokovega branja ter povezanost domačega in šolskega kulturnega okolja. Zgodnje bralne izkušnje so pomembne za razvoj jezika in širjenje besedišča«.

Čeprav je branje poleg poslušanja med najmanj učinkovitimi metodami učenja, je nujno, da večino besedil najprej preberemo, šele nato lahko to znanje preizkusimo v praksi, demonstriramo, se pogovarjamo, razlagamo drug drugemu.

MOJ ODNOS DO KNJIG, BRANJA

Sama se z leti čedalje bolj zavedam, kako pomembne so knjige tudi zame osebno. S knjigami se učim, dajejo mi znanje, odprtost, razsvetljenost, z njimi strokovno, osebno in duhovno rastem, pomagajo mi pri zapletenih vprašanjih vzgoje in poučevanja tako doma kot v službi, ponudijo mi odgovore pri osebnih zagatah, zapletih ...

Najraje pa jih imam, saj se lahko s knjigo za trenutek, uro ali kar za cel večer umaknem v samoto, mir, spokojnost.

Po drugi strani pa je lahko knjiga tudi živahno in komunikativno sredstvo, kadar se ob njej družim z otrokoma, z učenci. Skupaj odpotujemo v svet domišljije, fantazije, v svet, kjer je vse mogoče.

Rada in veliko berem, z leti postajam pravi knjižni molj, poleg strokovne literature prebiram leposlovje. Aktivno sodelujem pri bralni znački za odrasle Savinjski beremo.

Aktivno sodelujem pri šolskem projektu Noč branja, ki je namenjen najbolj pridnim bralcem na šoli. Vsakič skrbno izberemo osrednjo temo, s katero je prežeta celotna prireditev. Zadnji dogodek smo ob praznovanju 100. obletnice rojstva literarnega mojstra Roalda Dahla posvetili prav

njegovim literarnim vragolijam. Z branjem njegovih del, bralnimi ustvarjalnicami in ogledi filmov, posnetih po njegovih delih, praznujejo ta dogodek povsod po svetu in v tem duhu smo se praznovanju pridružili tudi mi na Noči branja. V bralnih ustvarjalnicah smo se srečali z nekaterimi izmed njih: Čarli in tovarna čokolade, Veliki dobrodušni velikan, Odvratne rime, Gravža, Čarovnice ... Naše bralno-ustvarjalne delavnice so popestrili obisk čarodeja, spanje v pravljlično okrašenih šolskih prostorih ter nagradno žrebanje in podelitev priznanj za vse udeležence.

Knjige imajo čudežno moč, lahko so celo bolj učinkovite kot zdravila uradne medicine. Poleg tega menim, da lahko branje oziroma knjige odvrnejo otroka od možnosti zasvojenosti z internetom in računalniškimi igrami.

Pri branju ne morem mimo desetih pravic (in enega opozorila) bralcev, kot jih je zapisal francoski pisatelj Daniel Pennac v svoji knjigi *Čudežno potovanje*. Ko sem jih prvič srečala, sem bila kar malce šokirana. Knjigo sem vedno doživljala kot nekaj svetega. Še danes me srce zaboli, ko srečam ljudi, ki ne berejo, ali tiste, ki ravnajo s knjigo kot s »skret«*»* papirjem (bi rekli v naših koncih). Sama imam še danes slabo vest, če v knjigi spustim kakšno stran ali jo odložim, ne da bi jo prebrala do konca. Učitelji, še posebej profesorji v gimnaziji, so nas grdo gledali, če knjiga, ki smo jo vzeli v roke, ni bila ena izmed del klasične literature.

Torej, takšne so pravice bralcev (po T. K. 2012):

1. Da ne beremo:

Še najstrastnejšim bralcem se kdaj zgodi, da ali zaradi pomanjkanja časa ali brez razloga ne berejo. In za to imajo vso pravico.

2. Da preskakujemo strani:

Zakaj bi morali brati strani, ki jih ne uspemo prebrati. Saj tudi v realnem življenju ne sprejemamo vseh in-

formacij. Priznam, najprej jih nekaj preskočim ... in ko je takih strani odločno preveč, knjigo enostavno odložim, neprebrano.

3. Da knjige ne dokončamo:

Tudi knjiga nam lahko "ne potegne" – tako kot nismo prijatelji z vsemi ljudmi, tako nas morda tudi knjiga ne prepriča. Lahko pa samo trenutno zanjo ni pravi čas – in se bomo k njej vrnili čez nekaj let.

4. Da ponovno beremo:

V knjigi lahko vedno odkrijemo nekaj novega. Ali pa podoživimo tisto, kar smo v njej že našli.

5. Da beremo karkoli:

Tako pomembne knjige velikih mož kot "instantno" literaturo ali tisto, ob kateri tvegamo sladkorno ...

6. Da beremo kjerkoli:

Na vlaku, pred šolo (hmm ... na delovnem mestu mogoče ni ravno pravi kraj? ali pač ...), v postelji, ob kosilu ...

7. Da beremo zaradi užitka – se postovetimo s knjigo:

T. i. "bovarizem" je včasih prav zaželen pobeg od realnosti – seveda s pravo mero.

8. Da listamo/brskamo po knjigah:

To nam daje hiter pogled v knjigo in tako se lahko odločimo, ali bomo knjigo kupili, si jo sposodili ...

9. Da beremo naglas:

Slišati prebrano ima poseben učinek.

10. Da o prebranem molčimo:

Ni nam za vsako ceno potrebno deliti mnenja o knjigi z drugimi in niti navesti razlogov, zakaj smo jo brali ...

**Pa še opozorilo:
Ne norčuj se iz ljudi,
ki ne berejo, sicer
ne bodo nikoli!**

Odnos med knjigo in bralcem je lahko povsem intimna stvar.

»Prva tri šolska leta otrok pridobiva temeljne spretnosti, kot so branje, pisanje, osnovno računanje. Pozneje branje služi za učenje vseh drugih predmetov in le z do-

brim branjem bo lahko učno uspešen.« (Žerdin 2016.)

BRALNI KLUB

Pri snovanju interesne dejavnosti sem imela v mislih učence, ki slabo berejo, ne marajo branja, nad katerimi so obupali tako starši kot učitelji. Želela sem jih spodbuditi in navdušiti za branje. Hkrati sem se zavedala, da sem si zadala težko nalogo: navdušiti otroka za nekaj, česar ne mara, ker mu enostavno ne gre dobro od rok.

Veliko idej sem dobila od mentorice, specialne pedagoginje Jožice Steblovnik na OŠ Polzela. Znanja s področja bralne pismenosti, predvsem ogromno praktičnih izkušenj kasneje od angleške strokovnjakinje Julie Strong, direktorice Nacionalnega gibanja za bralno pismenost v Veliki Britaniji, ki nam je predavala na več seminarjih v okviru projekta Bralna pismenost.

Interesno dejavnost sem ponudila tretješolcem, saj je konec 1. triade ravno tisti mejnik, ko naj bi se urjenje bralne spretnosti, sama tehnika branja že razvila do stopnje avtomatizacije. V višjih razredih pa branje služi funkciji učenja, uporabljati začnemo različne bralne strategije.

Tako naj bi bilo, a pri »mojih« učenecih niti približno. Že sama omemba branja in knjig jih zmrazi, kaj šele, da bi brali vsak dan, čeprav samo 10 minut. Za takšne učence sem pripravila Bralni klub, kjer branje ni takšen borbav, kot si ga ponavadi predstavljajo slabi bralci.

Otroci, ki so vključeni v Bralni klub, so povečini otroci, ki doma nimajo ustreznih bralnih spodbud. Zato je šola oziroma smo šolski strokovni delavci tisti, ki jih lahko spodbudimo in navdušimo za branje.

Pri mojih učencih se mi zdi bistvena motivacija za branje. Kako otroka, ki mu branje ne gre od rok, navdušiti za vsakodnevno vajo?

Pri otrocih je pomembno, da jih »za branje najprej spodbudimo in opo-

gumimo, tako da se preusmerimo od ukvarjanja z negativnimi čustvi ob branju in od izogibanja branja k sprejemanju in spoprijemanju težav pri branju ter iskanju načinov boljše ga obvladovanja le tega« (Magajna in drugi 2008).

Za vse učence, ki ne marajo branja, je nujno, da »z učinkovitimi pristopi in prilagoditvami učitelji veliko prispevajo k spodbujanju branja pri otrocih in mladostnikih, ki ob ustrezno oblikovanih pisnih in bralnih gradivih izboljšujejo svojo večino branja ter usvajajo strategije, s pomočjo katerih povečujejo svojo učno uspešnost« (Košak Babuder 2013).

Ko starši opazijo, da ima njihov otrok težave pri branju, iščejo razloge za težave in krivdo pogosto zvalijo na šolo. Starši potrebujejo s strani šolskih strokovnih delavcev podporo in razumevanje. Pomemben je sodelovalni in partnerski odnos staršev in šole ter dober odnos učitelja do otroka. Starši otrok, ki imajo težave pri branju, imajo pogosto tudi sami težave z branjem in pisanjem, zato potrebujejo našo podporo in pomoč. Pri premagovanju otrokovih bralnih in napisovalnih težav sta bolj pomembna razumevanje učiteljev in intenzivnost pomoči kot pa vrsta programa. »Pomembne so zgodnja obravnava v

predšolskem obdobju ter možnosti za trening branja, ki zagotavljajo in vključujejo strukturirano in intenzivno poučevanje branja, dostopnost ustreznega bralnega gradiva, sprejemanje individualnih razlik med otroki, določeno količino individualnega poučevanja in poučevanja v manjših skupinah.« (Košak Babuder 2013.)

Ko starši slabših bralcev septembra vidijo vabilo k interesni dejavnosti Bralni klub, pogosto preberejo le »branje« in »učenje branja«. Moram jim razložiti, da namen in cilj Bralnega kluba ni učenje branja in naj ne pričakujejo izboljšanja bralne tehnike pri svojem otroku. Takrat so nemalo razočarani. Odkrito jim moram razložiti, da je za izboljšanje branja potreben vsakodnevni trening branja, 10 minut na dan, vsakdan. Ena ura na teden je premalo. Tekoče branje se pridobi le z vajo. Brez njihovega sodelovanja ne gre. Potrebno bo posedeti ob otroku, mu pomagati pri težkih besedah, ga spodbujati in opogumljati.

Tistim, ki so pripravljeni zavihati rokave skupaj z otrokom, predstavim vedenjsko-kognitivni trening branja.

Bralni trening vedenjsko-kognitivne metode za izboljšanje branja je razdeljen na pet stopenj. Vsaka izmed stopenj traja 8 dni, ima določen cilj

Ana predstavlja svojo najljubšo knjigo.

in točno določena pravila. Vključuje vsakodnevno, desetminutno branje ter ustrezno zunanjo motivacijo, ki jo spodbujamo s pomočjo žetonov. Velika pozornost je namenjena tudi izбору besedila. Bralne vaje morajo postati igra, otrok mora pri njih uživati in se zabavati, vzbuditi mu morajo veselje do branja. Otroka ne silimo k branju. Notranjo motivacijo, ki je otrokom z odporom do branja primanjkuje, spodbujamo z beleženjem rezultatov, tako da otrok sam vidi svoj napredek pri branju. Pri tem starši otrokovega branja nikoli ne grajajo, pohvalijo pa vsak, še tako majhen napredek. Da bo otrok dosegel napredek, morajo biti cilji realni. Izboljševanje branja je dolgotrajen proces in napredek največkrat ni vedno takoj opazen (Anić 2004).

Osnovni namen Bralnega kluba je, da otroci izboljšajo svojo bralno učinkovitost ter posledično zmanjšajo svoj odpor do branja.

Uspešni učenci berejo tekoče, pravilno in z razumevanjem, hitro prepoznajo znane besede, razumejo tisto, kar preberejo. Z branjem širijo svoj besedni zaklad, svoje razmišljanje.

Moji učenci berejo počasi in z napotom, spopadajo se z dekodiranjem, ne upoštevajo ločil, ne prepoznavajo besed in besednih zvez, berejo brez

čustvenega doživljanja, berejo zati-kajoče in pogosto ne razumejo, kar so prebrali.

Zaradi težav pri branju ne marajo branja, ne želijo vaditi, branju se izogibajo in začarani krog je sklenjen. Pri branju je pomembno sproščeno vzdušje, prijetno klimo lahko ustvarimo že s samim prostorom, meditativno glasbo, prijetno dišavo, sedimo na tleh na blazinah. Spomladi kakšen lep dan izkoristimo za branje v naravi, npr. v gozdičku.

Pozitivna spodbuda je tudi, da berejo v manjši skupini učencev, ki imajo vsi osnovno težavo z branjem.

Bralni klub je interesna dejavnost, pri kateri seveda beremo, a se zraven tudi igramo in zabavamo.

Namen Bralnega kluba je poleg branja samega predvsem vzbuditi otrokom interes za branje, brez prisile in pritiskov učiteljev in staršev, povezati branje s prijetnim dogodkom, ustvariti navado branja pri otrocih.

Beremo kratke, enostavne, zanimive, zabavne, včasih napete, drugič skrivnostne, ravno prav zapletene zgodbe, pesmice, uganke in še kaj. Izbiram knjige z veliko dialogi. Če je možno, otroci dobijo in berejo vsak

svojo vlogo, sama pa vezni tekst.

Po branju ustvarjamo, rišemo, zgodbo zaigramo, ugibamo, kako se bo zgodba končala, si izmislimo nov začetek ali konec ... Branje popestrimo z različnimi kvizi, ugankami, besednimi igrami, zmešnjavami, zavozlankami, tombolo, vrečo presenečenja in drugimi zabavnimi igrami.

Branje različnejših besedil, ki morajo biti predvsem kratka in zabavna, popestrimo z najrazličnejšimi dejavnostmi, npr.:

- Moja najljubša knjiga: Učenci v šolo prinesejo svojo najljubšo knjigo, ki jo predstavijo sošolcem, kje, kdaj so jo dobili, preberejo kratek odlomek. S svojo najljubšo knjigo se fotografirajo. Skupaj izdelamo plakat, ki nato krasi stenčas Bralnega kluba.
- Veriga besed (prvi glas, zadnji glas, prvi zlog ...).
- Iskanje rim.
- Branje knjige O levčku, ki ni hotel v šolo; igra vlog.
- Vsak učenec izdelava svojo žepno knjižico.
- Branje knjige Jurček in packarija; krasitev košev za ločeno zbiranje odpadkov.
- V parih igramo besedno igro Scrabble.
- Reševanje rebusov.
- Obisk večje knjižnice, npr. Medobčinske knjižnice Žalec.
- 5 različnih pravljic, kratke povedi pomešane, učenci morajo pravilno razvrstiti povedi k pravim naslovom.
- Bingo loto z besedami.
- Ugibanje skritih besed iz besedila.
- Vsak učenec dobi svoj listek z besedo, brez besedne komunikacije se postavijo v pravilno zaporedje, da nastane smiselna poved (k branju vključimo socialne veščine, sodelovanje, vodenje, sledenje ...).
- Besedne domine (beseda – beseda, beseda – slika).
- Besedni spomin.
- Iz prebranega besedila izdelajo strip.
- 300 čarobnih vprašanj, npr.: Moje najlepše sanje?, Kam se najraje skrijem?, Moja najljubša žival? itd.

Živina najljubša knjiga

- Igra s trditvami: Učencem predstavimo majhno izbiro trditev, ki naj povzemajo prebrano besedilo, nekaj trditev je napačnih. V dvojicah se odločijo, katere so najustrežnejše in zakaj.
- Napoved/rekonstrukcija: Otroci se igrajo »Sherlocka Holmesa«, ugrabijo in ustvarjajo besedilo iz uvodnih/zaključnih odstavkov s pomočjo razmišljanja o tem, kar so prebrali. Nato primerjajo povedi z izvirnikom.
- Zaporedje: Učenci morajo urediti razrezano besedilo tako, da bodo s pomočjo zgradbe oblikovali ustrezen pomen.
- Primerjava dveh pravljic, ki jih dobro poznajo (začetek, konec, osebe, kraj dogajanja ...).
- Celotno zgodbo razrežemo na več krajših enot, učence razdelimo v pare, vsak par dobi del zgodbe, ga prebere in zaigra/nariše ...
- V besedilu manjkajo besede, ki so zapisane na lističih (berejo besede in jih vstavljajo na pravo mesto).
- Po branju besedila sledijo vprašanja odprtega tipa, ki jih spodbujajo k razmišljanju in argumentiranju, zato je nujno natančno, pozorno branje in poslušanje.
- Besedilo je razdeljeno na odstavke, pripravimo kratke trditve, učenci morajo poiskati, v kateri odstavek sodi posamezna trditev.
- Vila Malina (1. uro preberemo originalno verzijo, 2. uro poslušamo audio pravljico, 3. uro pravljico zaigramo).
- Slike postavijo v poljubno zaporedje in si izmislijo svojo zabavno/žalostno/grozljivo .. zgodbo, ki jo na koncu še zapišejo.
- S poljubnimi nalepkami izdelajo slikopis – zgodbo v sličicah.
- Zgodbi odstranim vsa ločila, naloga učencev je, da zgodbo preberejo in dodajo manjkajoča ločila.
- Bralna hišica: V vsakem oknu je listek z določeno nalogo, npr. pojdi do sošolca in ga požgečkaj ipd.
- Kdo sem?: Učencu na hrbet nalepimo ime pravljice/živali/predmeta; z vprašanji Ali sem velik?, Ali živim v gozdu? itd. in našimi odgovori počasi ugotovi, kdo je.
- Bralna vreča: Vreča s knjigo in smiselno igračko potuje od učen-

ca do učenca domov, ko jo vsi preberejo, sledi pogovor o knjigi, počutju, posebnostih ...

- Bralna stena: V šoli imamo stenočas, ki je namenjen Bralnemu klubu, tu tedensko objavljamo naše dejavnosti, posebnosti, priporočamo prebrane knjige drugim učencem in učiteljem.
- Ob koncu šolskega leta učenci dobijo diplomo za sodelovanje pri interesni dejavnosti Bralni klub.
- Za zaključek – čokoladna zabava brez branja: Zabavna igra s čokolado, vilicami, nožem, kapo, šalom in rokavicami. Otroci v krogu mečejo igralno kocko. Tisti, ki prvi vrže 6, mora čim hitreje obleči šal, kapo, rokavice, šele nato si lahko z nožem in vilico odreže košček čokolade. Vendar ostali otroci medtem mečejo kocko naprej in takoj, ko naslednji vrže 6, mora prvi igralec vse pripomočke odložiti. Igra je polna smeha, živčkov, jeze, včasih tudi joka, ko ne moremo in moremo do čokolade.

ZAKLJUČEK

Bralni klub je edina interesna dejavnost na naši šoli, ki je namenjena slabšim bralcem. Menim, da naša tedenska druženja s knjigo učence navdušijo, da tudi sami doma v roke vzamejo kakšno knjigo, strip, revijo ... in si z njo krajšajo čas. Ob sodelovanju s starši in z izvajanjem vedenjsko-kognitivnega treninga branja pa so opazni rezultati z izboljšanjem branja in boljšim bralnim razumevanjem.

V prihodnje bi bilo nujno pomen branja in glasnega branja otrokom od rojstva naprej predstaviti staršem vrtčevskih otrok.

Svoj prispevek sem začela s pomenom branja za učenje, zaključila bom z zame še večjim pomenom knjige: **ZA UPOČASNITEV ČASA POTREBUJEMO KNJIGO!**

Iz pravljice Bine Štampe Žmavc Muc Mehkošapek:

»V Drvečem mestu je vse samo hite- lo in drvelo. Drveli so vlaki, avtobusi, letala, metroji, helikopterji, kolesa, motorji in koraki. Drveli so zjutraj, opoldne in zvečer, celo ponoči ni bilo nobenega miru ... Kajti ljudje

Drvečega mesta so morali vsak dan tekati za svojimi karierami, službami, neodložljivo nujnimi opravki in se niso smeli niti za hipček ustaviti, da jih ne bi kdo prehitel.«

Živimo v hitečem času in drvečih mestih. Za upočasnitev časa rabimo knjigo.

Zato se ustavimo. Otrokom predstavi- mo leposlovno knjigo, ki smo jo »ravnokar« prebrali, otroke opozorimo na »zanimiv strokovni tekst«, ki govori ravno o tem, o čemer se učijo ... Na ta način bomo otrokom vzbudili interes za učenje tega »znanja bogov«, kakor so branje in pisanje pojmovali stari Egipčani.

LITERATURA

- Anič, N. (2004) Kako poboljšati čitanje: radni material za seminar.
- Delors, Jacques, in drugi (1996) *Učenje: skriti zaklad. Poročilo Mednarodne komisije za izobraževanje za enaindvajseto stoletje, pripravljeno za Unesco*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Košak Babuder, M. (2013) Lažja berlji- vost gradiv kot ključni dejavnik spodbujanja branja otrok in mladostnikov z disleksijo. V: Rot Gabrovec, V. (ur.) *Tudi mi beremo: različni bralci z različnimi potrebami. Zbornik Bralnega društva Slovenije, 10*, str. 19–25. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Magajna, L., in drugi (2008) *Koncept dela: Učne težave v osnovni šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Ozbič, M., in drugi (2013) Pismenost in predpismenost: katere veščine in sposobnosti potrebuje otrok, da se lahko spusti v svet črk. V: Rot Gabrovec, V. (ur.) *Tudi mi beremo: različni bralci z različnimi potrebami. Zbornik Bralnega društva Slovenije, 10*, str. 9–18. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Strong, J. (2006) Kako pripraviti celo šolo k branju. Interno gradivo.
- Štampe Žmavc, Bina (1998) *Muc Mehkošapek*. Ljubljana: Epta.
- T. K. (2012) *Že poznate 10 pravic bralcev?* Dostopno na <http://www.slomedija.it/ze-poznate-10-pravil-bralcev>.
- Žerdin, T. (2016) *Nesrečko! Zgodbe za otroke, ki ne marajo brati*. Ljubljana: Svetovalni center za otroke, mlado- stnike in starše.